

Gerard Kramer

Lijden als bemoeial

WoordStudie

-

Petrus laat in zijn Eerste Brief de lezers zien dat lijden bij het leven van christenen hoort. Zij moeten het lijden niet als iets vreemds opvatten. Hij gebruikt daarbij bijzondere omschrijvingen voor het lijden, zoals ‘de vuurgloed in uw midden die tot uw beproeving dient’, ‘deel hebben aan het lijden van Christus’, ‘smaad lijden in de naam van Christus’, ‘lijden als christen’, ‘lijden naar de wil van God’ (1 Petr. 4:12,13,14,16,19). Als een gelovige op die manier lijdt, kan hem uiteraard niets worden verweten en hoeft hij zich voor dat lijden niet te schamen.

Er zijn echter vormen van lijden waarvoor een gelovige zich wel degelijk moet schamen. Dat betreft lijden als gevolg van wangedrag, en Petrus schrikt er niet voor terug daarvan voorbeelden te noemen. Hij schrijft: *‘Laat niemand van u lijden als moordenaar, dief, boosdoener of als bemoeial’* (1 Petr. 4:15). Bij ‘lijden als moordenaar’ kunnen we ons iets heel concreets voorstellen. In het gebied waar Petrus’ geadresseerden woonden, gold het Romeinse recht. Daarin kreeg een moordenaar standaard de doodstraf. Alleen de wijze van executie was niet gelijk. Romeinse burgers werden met het zwaard gedood, anderen werden gekruisigd, verbrand, opgehangen of voor de wilde beesten gegooid. Deze manieren van executie worden door Petrus samenvattend ‘lijden als moordenaar’ genoemd.

‘Lijden als dief’ zal betekenen lijden onder de verplichting het gestolene twee- of viervoudig te vergoeden. Bij ‘lijden als boosdoener’ – oftewel crimineel gedrag in het algemeen – kunnen behalve de doodstraf of verplichte schadeloosstelling ook nog verbanning of verlies van burgerrecht als vormen van lijden worden genoemd. Maar hoe zit dat met het ‘lijden als bemoeial’?

Wat is een bemoelial?

We gaan eerst kijken hoe dit woord in een aantal Nederlandse Bijbelvertalingen wordt gebruikt:

SV *een die zich met eens anders doen bemoeit.*

NBG 1951 *bemoelial.*

Voorhoeve 1966 *iemand die zich met de zaken van een ander bemoeit.*

Telos 1982 en 2018 *bemoelial.*

NBV '04 en '21 *onruststoker.*

NB *bemoelial.*

Willibrord 1966 *aanbrenger.*

Willibrord 2017 *iemand die zich mengt in de zaken van anderen.*

Petrus gebruikt hier het Gr. woord *allotriëpiskopos*. Waarom treffen we van dit woord dan vier verschillende vertalingen in onze Bijbels aan? Hadden de vertalers niet gewoon even een Grieks-Nederlands woordenboek kunnen raadplegen? Dat is nu net het punt. Want: Hoe weet een wetenschapper die – of een team van wetenschappers dat – zo'n woordenboek maakt, wat de vertaling van een Grieks woord is? Om daar achter te komen, bestuderen zij de plaatsen in de Griekse literatuur, inclusief de Septuaginta en het Griekse Nieuwe Testament, waar het desbetreffende woord voorkomt; en door vergelijking van die plaatsen stellen zij een hoeveelheid met elkaar samenhangende betekenissen vast. En dan zal blijken dat alle hierboven gegeven opties serieuze overweging verdienen!

Petrus is de eerste gebruiker

Het probleem is dat dit woord voorafgaand aan Petrus' tekst niet aangetroffen wordt, en na hem slechts in een paar christelijke teksten, die waarschijnlijk ook nog eens op hem teruggaan. Anders gezegd: *we hebben geen duidelijk vergelijkingsmateriaal*. Ook niet binnen het Nieuwe Testament, want de enige die dit woord gebruikt, is Petrus – en dat ook nog slechts eenmaal! Het zou zelfs kunnen dat hij het woord zelf bedacht heeft.

In een geval als dit gaan we kijken of we kunnen zien hoe het woord gevormd is, en gaan we daarna secuur het verband bestuderen. In het woord *allotriëpiskopos* zijn twee Griekse woorden of woordstammen te ontdekken, namelijk *allotrios*, dat 'van een ander' of 'andermans' betekent, en *episkopos*, dat 'toezichthouder', 'opzichter'

betekent, en in het Nieuwe Testament 'opziener'. Als je die informatie samenvoegt, is een *allogri-episkopos* letterlijk 'hij die toezicht houdt op / opziener is over andermans zaken / over dat wat van een ander is'. Mogelijk betekent het ook 'verberger van gestolen goed', 'spion', 'informant', 'valse aanklager'.

De reden waarom de woordenboeken deze extra opties geven, is tweeledig:

1. Dit is de eerste keer dat dit woord in de Griekse literatuur voorkomt. De betekenis moet dus uit de hier geboden samenhang in 1 Petrus 4 worden gehaald; die is niet ondubbelzinnig duidelijk.
2. Het woord lijkt iets ernstigs aan te duiden dat strafbaar is, en waarvoor dus ook schaamte op zijn plaats is, gelet op de drie eraan voorafgaande begrippen. De doorsnee-bemoelial komt echter niet met justitie in aanraking. Maar... daar is weer tegen in te brengen dat Petrus misschien met de invoeging van de woorden 'of als' het daarop volgende slotbegrip *allogri-episkopos* juist loskoppelt van de drie eerder genoemde begrippen, en dus ook van de ernst ervan.

Vertalen blijft moeilijk, maar ook interessant! Want als we om de zojuist genoemde reden misschien toch voor de minder ernstige vertaling 'bemoelial' kiezen, moeten we ons afvragen wat deze activiteit dan voor lijden met zich meebrengt. En ook daar zijn verschillende antwoorden op gegeven! Maar Petrus is gelukkig wél duidelijk in zijn opdracht deze activiteit achterwege te laten.
